

Nr 42

Utlåtande i anledning av motioner om styrning av företagsetablering genom utnyttjande av investeringsfondsmedel.

I de likalydande motionerna I: 160 av herr *Karl Pettersson m. fl.* och II: 181 av herrar *Petersson* i Gäddvik och *Nilsson* i Agnäs hemställes att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t »som sin mening ge till känna att större krav ställas på etablering inom stödområdet när de större industri-företagen utnyttjar avsatta investeringsfondsmedel».

Motionerna

En betydelsefull del av den sysselsättningseffekt som uppnåtts i Norrland genom lokaliseringpolitiska insatser har enligt motionärerna tillkommit genom användandet av investeringsfonderna i lokaliseringpolitiskt syfte. Motionärerna erinrar om att i många fall underhandlingar mellan regeringen och företagen angående sätt och villkor för utnyttjande av investeringsfondsmedel förekommer innan medgivande att ta sådana medel i anspråk lämnas. I sådana fall då större företag får ta i anspråk mera betydande belopp har det blivit regel, anføres det, att företaget i fråga får utnyttja en stor andel härav inom en tätortsregion mot att en mindre del investeras inom det s. k. stödområdet. Olika skäl talar enligt motionärerna för att investeringar som finansieras med investeringsfondsmedel i större utsträckning än för närvarande borde styras till stödområdet. De anser därför att vid underhandlingar av det slag som nämnts större krav skulle kunna ställas på företagens användning av fondmedel »i utjämnande syfte emellan olika regioner inom landet».

Gällande bestämmelser

Systemet med investeringsfonder innebär enligt förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning (SFS 1955: 256, ändrad 1959: 69, 1963: 215, 1965: 574, 1967: 754) i korthet att aktiebolag och vissa andra juridiska personer har rätt att göra skattefria avsättningar till investeringsfonder med i regel högst 40 procent av sin vinst före skatt. Härvid skall ett belopp motsvarande för aktiebolag 46 procent och för övriga 40 procent av fondavsättningen insättas på ett spärrat, icke räntebärande konto i riksbanken. För att fonderna skall få tas i anspråk krävs särskilt tillstånd. Företagen har då sådant tillstånd lämnas rätt till ett extra avdrag vid inkomsttaxeringen motsvarande 10 procent av ianspråktaga fondmedel.

Enligt förordningen får Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndi-

gande arbetsmarknadsstyrelsen besluta att investeringsfond under den tid och under de villkor i övrigt, som läget på arbetsmarknaden påkallar, skall eller får tas i anspråk för sitt ändamål.

Om det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och övriga förekommande omständigheter är av synnerlig vikt för det allmänna att en viss investering sätts i gång har Kungl. Maj:t rätt att även under längre tid än enligt huvudregeln på ansökan medge att investeringsfond får tas i anspråk (9 § 3 mom.). Beslutet får avse högst 75 procent av kvarstående fondmedel. Under samma förutsättning får Kungl. Maj:t även medge att investeringsfond, som framdeles kommer att avsättas, får tas i anspråk. Sådant beslut får avse högst 75 procent av framtida avsättningar. Fondmedel får i dessa fall tas i anspråk med ett belopp som motsvarar högst 75 procent av kostnaderna för investeringen i fråga. Det extra skatteavdraget på 10 procent av ianspråktagna fondmedel utgår inte.

Investeringsfondernas användning i lokaliseringpolitiskt syfte

Expertgruppen för regional utredningsverksamhet (ERU) har i sitt betänkande »Balanserad regional utveckling» (SOU 1970: 3) lämnat en redogörelse för användandet av investeringsfonderna i den regionala politiken alltsedan år 1963, då möjligheter härför öppnades (prop. 159, BeU 44).

Under perioden 1.7.1963—30.6.1965 hade arbetsmarknadsstyrelsen be- myndigande att medge att fondmedel fick tas i anspråk för lokalisering- politiskt motiverade investeringar inom det s. k. stödområdet. De tillstånd som gavs under denna period avsåg investeringar, för vilka kostnaderna beräknats till 650 miljoner kronor och berörde ca 120 arbetsställen. Investeringarna förlades i betydande utsträckning till de största städerna i det norrländska kustområdet samt till Kiruna och Malmberget.

I de fall då Kungl. Maj:t enligt 9 § 3 mom. förordningen om investerings- fonder medgivit att fonder fått tas i anspråk har tillstånden i regel avsett investeringar såväl inom expansiva regioner som i skogslänen. Härigenom har lokaliseringpolitiska önskemål beaktats samtidigt som andra syften kunnat främjas. Under perioden 1.6.1962—28.3.1969 lämnades tillstånd som berörde ca 180 arbetsställen och avsåg investeringar till en beräknad kost- nad av 2 640 miljoner kronor. Härav hänförde sig omkring 870 miljoner kronor till skogslänen. Dessa senare investeringar har utförts huvudsakligen inom Norrlands kustområde. De skatteförmåner som företagen erhöll ge- nom dessa beslut uppskattas till 253 miljoner kronor, varav 96 miljoner kronor i skogslänen. Genom de investeringar som utförts med fondmedel har ett betydande antal nya arbetstillfällen skapats. Vid nyetablerade ar- betsställen inom skogslänen har sålunda närmare 1 100 sysselsättningstill- fällen skapats. ERU:s undersökningar tyder emellertid på att fonderna delvis använts till arbetskraftsbesparande investeringar.

Aktuella programuttalanden

1968 års lokaliseringsutredning diskuterar i sitt betänkande »Lokaliserings- och regionalpolitik» (SOU 1969: 49, s. 140 f.) olika möjligheter att använda skattepolitiken i lokaliseringspolitiskt syfte. Utredningen uttalar i det sammanhanget att investeringsfonderna i all den utsträckning som är möjlig bör användas som ett lokaliseringspolitiskt styrmedel inom stödområdet. Det anses inte uteslutet att betydande resultat härigenom kan nås.

Chefen för inrikesdepartementet förklarar i propositionen 1970: 75 om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten att möjligheterna att utnyttja fonderna som ett regionalpolitiskt instrument även i fortsättningen bör tas till vara.

Utskottet

Systemet med investeringsfonder som ekonomisk-politiskt medel har till syfte att stimulera företagen att tidsmässigt förlägga sina investeringar så att konjunktursvängningarna motverkas. Under senare år har emellertid i sådana fall, då Kungl. Maj:t givit företag tillstånd att ta fondmedel i anspråk, ofta även lokaliseringspolitiska önskemål kunnat tillgodoses i viss utsträckning. De enskilda tillstånden har därvid i regel avsett investeringar såväl inom som utom det s. k. stödområdet. Denna användning av investeringsfonderna har medfört betydelsefulla tillskott till näringslivet inom sysselsättningssvaga regioner. Det är enligt utskottets mening angeläget att investeringsfonderna även i fortsättningen inom ramen för sitt syfte kan utnyttjas för att skapa nya och varaktiga arbetstillfällen i dessa områden. Det är naturligt, att i enskilda fall de lokaliseringspolitiska önskemålen tillgodoses i den utsträckning detta är möjligt med hänsyn till de företagsekonomiska synpunkter som behöver beaktas. Chefen för inrikesdepartementet har i propositionen om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten deklarerat att möjligheterna att utnyttja investeringsfonderna som ett regionalpolitiskt instrument kommer att tas till vara. Utskottet förutsätter att så kommer att ske i betydande utsträckning.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionerna I: 160 och II: 181.

Stockholm den 5 maj 1970

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Åkerlund (m), Lundin (s)*, Strandberg (m), Stadling (s), Annerås (fp) och Thorsten Larsson (cp);

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (cp), Larsson i Umeå (fp), Haglund (s), Fridolfsson i Rödeby (s) och Stridsman (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.